

Generalitat
de Catalunya
**Departament
de Cultura**

International Federation of
Library Associations and Institutions

IFLA Professional Reports, núm. 89

Accés a biblioteques per a persones amb discapacitat

Pautes

Per Birgitta Irvall i Gyda Skat Nielsen

Irvall, Birgitta

Accés a biblioteques per a persones amb discapacitat: pautes. – (IFLA professional reports; 89)

Tít. orig.: Access to libraries for persons with disabilities: checklist

ISBN 9788439394785

I. Nielsen, Gyda Skat II. Federació Internacional d'Associacions i Institucions Bibliotecàries III. Catalunya. Servei de Biblioteques IV. Títol V. Títol: Pautes VI. Col·lecció: IFLA professional reports. Català; 89

1. Biblioteques i discapacitats

027-056.26

Autors: Birgitta Irvall i Gyda Skat Nielsen

Títol original: *Access to libraries for persons with disabilities* (2005, © International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA. The Hague, Netherlands)

Traducció al català: la correccional

Edició en català: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni. Servei de Biblioteques

Primera edició en català: novembre de 2016

Publicació amb motiu de la 1a Jornada de Biblioteques Inclusives (28.10.2016)

DL B 22964-2016

ISBN: 978-84-393-9478-5

Aquesta obra es distribueix mitjançant una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional (CC BY-NC-ND 4.0) de Creative Commons. Es permet la seva reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi la font. No es permet fer-ne ús comercial ni generar obres derivades.

Per veure els termes complets de la llicència, visiteu: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Contingut

Prefaci	5
Accés físic	6
Exterior de la biblioteca	7
Accés a l'interior de la biblioteca	8
Accés a materials i serveis	9
Espai físic	9
Lavabos	10
Punt de préstec	10
Punt d'informació	10
Secció infantil	11
Secció per a persones amb discapacitats visuals, auditives o d'altres	11
Format dels materials	12
Formats especials per a persones amb discapacitat	13
Ordinadors	13
Serveis i comunicació	14
Formació del personal	15
Serveis especials per a usuaris amb discapacitats	15
Com facilitar l'accés a la informació als usuaris amb discapacitat	16
Per a persones amb discapacitat visual	16
Per a persones amb discapacitat auditiva o sordes	16
Per a persones amb dificultat lectora (persones amb dislèxia o dificultats per llegir)	16
Per a persones amb discapacitat física	17
Per a persones amb discapacitat intel·lectual	17
Informació per a usuaris amb discapacitat: formats necessaris	17
Com facilitar la comprensió de la informació	18
Pàgina web	18
Com es pot cooperar amb organitzacions i persones amb discapacitat	19
Altres recursos	20

Prefaci

Accés universal a totes les biblioteques

A molts països d'arreu del món, l'accés per a discapacitats a les biblioteques encara no és possible o ni tan sols està previst. Per tal que tots els usuaris de biblioteques tinguin les mateixes oportunitats, cal observar la condició física de les instal·lacions bibliotecàries, així com els serveis i programes que s'hi ofereixen, amb els ulls de l'usuari discapacitat.

Aquesta llista – desenvolupada per la Comissió permanent de biblioteques al servei de persones discapacitades (LSDP) de la Federació Internacional d'Associacions i Institucions Bibliotecàries (IFLA)– és una eina pràctica dissenyada per a qualsevol tipus de biblioteca (pública, acadèmica, escolar, especialitzada) a fi de 1) establir els nivells d'accessibilitat existents tant pel que fa a edificis com a serveis, materials i programes i 2) millorar-ne l'accessibilitat quan calgui. Aquest document no contempla les necessitats d'accés específiques del personal que hi treballa.

Per tal que una biblioteca sigui accessible es necessiten diners. Dit això, moltes millores poden dur-se a terme fent una inversió molt petita o, a vegades, cap. Sovint la solució es pot trobar en un canvi d'actitud del personal o pensant les coses de manera diferent.

Recomanem que en l'avaluació del procés hi participin representants de grups amb discapacitats i d'altres organitzacions de suport. L'aportació que aquests poden fer serà molt útil, a més a més de les llistes amb informació i suggeriments per a millores immediates i planificació futura.

Les biblioteques i els edificis són molt diferents arreu del món i per aquest motiu aquesta llista no inclou mesures quantitatives. Recomanem que el personal de cada biblioteca faci ús de les normes i legislació pertinents en cada país o bé consulti els seus usuaris discapacitats específics.

Els canvis no es fan d'un dia per l'altre però és important tenir present des d'**ara** la qüestió primordial: proporcionar igualtat d'oportunitats d'accés a **tothom**, sigui quina sigui la seva discapacitat, ja sigui avaluant els edificis i serveis existents o planificant-ne de nous. Recordeu que és la **vostra** responsabilitat fer que les persones amb discapacitat se sentin acollides a la biblioteca.

Birgitta Irvall & Gyda Skat Nielsen

Accés físic

Qualsevol persona hauria de poder fer servir les biblioteques d'un país. L'entorn de la biblioteca, l'entrada, els lavabos, les escales, els ascensors i les sales especials haurien de ser accessibles per a persones amb diferents tipus de discapacitats. Una persona que va amb cadira de rodes hauria de poder accedir a totes les seccions, una persona amb discapacitat visual hauria de poder caminar per l'espai amb un gos pigall sense trobar-se obstacles que li impedeixin el pas. Una persona sorda hauria de tenir la possibilitat de comunicar-se amb el personal de la biblioteca. Una persona amb discapacitat intel·lectual hauria de poder trobar fàcilment un llibre o qualsevol altre material. Una persona amb dislèxia o altre problema de comprensió lectora hauria de tenir totes les facilitats per poder fer ús dels materials.

Exterior de la biblioteca

Les persones amb discapacitat haurien de poder arribar i accedir a les instal·lacions de manera fàcil i segura. Si l'entrada principal no es pot fer accessible, s'hauria d'habilitar una entrada secundària, equipada amb una porta d'obertura automàtica, una rampa i un telèfon.

- Nombre suficient de places d'aparcament senyalitzades amb el símbol internacional per a discapacitats
- Aparcament pròxim a l'entrada de la biblioteca
- Senyalització entenedora i fàcil de llegir
- Camins a la porta d'accés a la biblioteca diàfans i ben il·luminats
- Superfície llisa i antilliscant a l'entrada
- Si cal, una rampa antilliscant i poc pronunciada amb baranes al costat de les escales
- Baranes als dos costats de la rampa
- Telèfon de l'entrada accessible a persones sordes

Accés a l'interior de la biblioteca

Tant les persones amb cadira de rodes, amb croses o que caminen haurien de poder accedir a l'espai per la porta i passar pels controls de seguretat. Les persones cegues acompanyades de gos pigall també haurien de poder accedir a l'espai sense cap impediment.

- Espai suficient davant de la porta d'entrada perquè una cadira de rodes pugui maniobrar
- Porta d'entrada de dimensions adients perquè hi pugui passar una cadira de rodes
- Botó d'obertura automàtica de la porta a l'alçada adient per a una cadira de rodes
- Entrada sense esglaons, per facilitar l'accés a cadires de rodes
- Portes de vidre amb senyals per a les persones amb discapacitat visual
- Espai del control de seguretat adequat a persones amb cadires de rodes o altres opcions de mobilitat assistida
- Escales i esglaons senyalitzats amb colors contrastants
- Pictogrames senyalitzadors per indicar l'accés als ascensors
- Ascensors ben il·luminats amb botons i senyalització en braille i veu sintètica
- Botons dels ascensors situats a una alçada accessible per a persones amb cadires de rodes

Accés a materials i serveis

Totes les parts de la biblioteca haurien de ser accessibles. L'espai s'hauria d'adequar de manera lògica amb una senyalització clara i amb un plànol de cada planta situat a prop de l'entrada. Els mostradors haurien d'estar pròxims a l'entrada. Les cadires de rodes s'haurien de poder moure fàcilment per tota la biblioteca. En cas que la biblioteca tingui més d'un nivell, és convenient que hi hagi un ascensor o una rampa per a cadires de rodes. No hi hauria d'haver esglaons a la porta d'accés de l'edifici i totes les portes haurien de comptar amb obertura automàtica. Idealment, tots els prestatges haurien de ser accessibles per a persones amb cadira de rodes. S'hauria d'incloure un nombre de taules i ordinadors adaptats a les persones amb cadires de rodes. Com a mínim, hi hauria d'haver un lavabo per a persones amb discapacitat física.

Espai físic

- Senyalització clara i entenedora amb pictogrames
- Prestatges accessibles a persones amb cadira de rodes
- Taules i ordinadors d'alçades variades arreu de la biblioteca
- Cadires amb braços resistents
- Espai entre els passadissos de prestatges sense obstacles
- Alarma d'incendi visible i audible
- Personal preparat per ajudar els usuaris en cas d'emergència

Lavabos

- La biblioteca hauria de tenir com a mínim un lavabo per a persones amb discapacitat, equipat amb el material següent:
 - Pictogrames entenedors que senyalitzin la ubicació dels vàters
 - Porta prou ampla perquè una cadira de rodes hi pugui passar i maniobrar
 - Espai suficient per poder deixar la cadira de rodes al costat del vàter
 - Vàter amb agafadors i cadena accessibles a persones amb cadira de rodes
 - Botó d'alarma accessible a persones amb cadira de rodes
 - Rentamans i mirall situats a l'alçada adequada

Punt de préstec

- Mostrador regulable
- Sistema de software especial per a persones amb discapacitat auditiva
- Cadires per a persones grans o amb discapacitat
- Punts d'autoservei accessibles

Punt d'informació

- Mostrador regulable
- Sistema organitzat a la cua d'espera
- Cadires per a persones grans o amb discapacitat
- Sistema de software especial per a persones amb discapacitat auditiva

Secció infantil

- Senyalització entenedora amb pictogrames que indiquin la secció infantil
- Una línia tàctil de color (groc, per a més visibilitat) que porti a la secció infantil
- Espai entre els passadissos de prestatges sense obstacles
- Accessibilitat als llibres i a altres suports
- Ordinadors accessibles als nens amb discapacitat
- Prestatges i contenidors de llibres de dibuixos accessibles des d'una cadira de rodes

Secció per a persones amb discapacitats visuals, auditives o d'altres

Els usuaris amb discapacitats visuals necessiten una atenció especial quan visiten la biblioteca. El personal de la biblioteca hauria de tenir coneixement dels diferents tipus de discapacitat i saber diferenciar-los a l'hora de tractar els usuaris. S'hauria de posar a l'abast material específicament adequat a persones amb discapacitat visual. Aquest material pot incloure audiollibres, llibres de lectura fàcil, llibres en braille i llibres adaptats, que en alguns països es comercialitzen i en altres els produeixen les biblioteques per a cecs¹.

- Una secció ubicada en una zona central amb audiollibres i altres materials per a persones amb discapacitat visual
- Una línia tàctil de color (groc, per a més visibilitat) que indiqui aquesta secció especial
- Senyalització clara
- Zona per seure confortable i lluminosa
- Gravadora d'àudio, reproductor de CD, un reproductor amb sistema digital d'informació àudio (DAISY)² i altres recursos que enriqueixin la col·lecció audiovisual
- Lent d'augment, lent d'augment il·luminada, lector electrònic o circuit tancat de televisió (CCTV)
- Ordinadors amb pantalles adaptables i software específic per a persones amb discapacitats visuals i intel·lectuals

¹ A l'original es menciona la "National Library for the Blind", que actualment correspon a la National Library Service for the Blind and Physically Handicapped (NLS, <https://www.loc.gov/nls/>) de la Library of Congress dels Estats Units d'Amèrica (N. del T.)

² DAISY: sistema d'audiollibre digital que s'utilitza en moltes biblioteques per als cecs

Format dels materials

Tots els materials de la biblioteca haurien de ser, idealment, accessibles per a tots els usuaris. Això es pot aconseguir de diverses maneres. Les biblioteques haurien d'adquirir audiollibres, llibres-vídeo/DVD amb subtítols i/o amb llengua de signes, llibres en braille, llibres electrònics accessibles, llibres de lectura fàcil i altres formats no impresos. El personal de la biblioteca hauria de saber com demanar en préstec aquest tipus de materials d'altres biblioteques, incloent-hi les biblioteques per a cecs. L'apartat següent inclou una llista de formats i materials útils per a persones amb discapacitat.

Formats especials per a persones amb discapacitat

- Audiollibres, audiodiaris, audiorevistes
- Llibres adaptats (amb mides més grans)
- Llibres de lectura fàcil
- Llibres en braille
- Llibres-vídeo/DVD amb subtítols o llengua de signes
- Llibres electrònics
- Llibres amb il·lustracions tàctils

Ordinadors

Els ordinadors d'ús públic haurien de ser accessibles. S'hauria de comptar amb un servei tècnic tant per als ordinadors com per a l'equip adaptat. El personal hauria d'estar preparat per poder oferir ajuda tècnica in situ. Les organitzacions de defensa i suport a discapacitats tant nacionals com locals disposen d'informació sobre com fer accessibles els ordinadors. Trobareu més informació a les pàgines web: <http://www.w3c.org/wai> i <http://wave.webaim.org/>.³

- Equips informàtics específics adaptats als usuaris amb cadira de rodes
- Teclats adaptats o supletoris per a usuaris amb discapacitat motriu
- Ordinadors específics amb programes de lectura de pantalla, augment de pantalla i veu sintètica
- Ordinadors específics amb opció de lletrejar i altres programes de software educatiu adequats per a persones amb dislèxia
- Assistència tècnica per als ordinadors (si pot ser, in situ)
- Personal capaç d'ensenyar als usuaris com s'utilitzen els ordinadors

³ La URL indicada originalment és <http://bobby.watchfire.com>. No obstant, aquesta no és operativa des de 2008 (https://en.wikipedia.org/wiki/Bobby_%28software%29) (N. del T.)

Serveis i comunicació

El fet de fer la biblioteca accessible a les persones amb discapacitat implica fer provisió de serveis i programes que necessita aquest perfil d'usuari. La comunicació entre el personal de la biblioteca i els usuaris hauria de ser clara i concisa. És important aconseguir que els usuaris se sentin acollits per tal que tornin una altra vegada. El personal hauria de tenir en compte que les persones amb discapacitat han de superar barreres no només físiques, sinó també psicològiques, a l'hora d'anar a la biblioteca i expressar les seves necessitats.

Formació del personal

La qüestió de l'accessibilitat a la biblioteca hauria de ser una responsabilitat ben definida de la direcció. S'hauria de designar un empleat que fes d'intermediari amb els grups de discapacitats i les organitzacions de suport. No obstant això, és important que **tot** el personal de la biblioteca tingui coneixement dels diferents tipus de discapacitat i que sàpiga com actuar en cada cas. També s'hauria de poder comunicar directament amb l'usuari i no a través d'un cuidador. Aquests són alguns exemples de la formació que hauria de rebre el personal:

- Convidar persones amb discapacitat a les reunions de personal per tal de parlar de les seves necessitats com a usuaris de la biblioteca
- Enviar periòdicament al personal missatges electrònics o altres informacions sobre els serveis de la biblioteca quant a grups de discapacitats específics
- Incloure informació sobre els serveis a col·lectius d'usuaris especials en els paquets d'informació i en la formació del personal

Serveis especials per a usuaris amb discapacitats

- Servei a domicili per a les persones que no puguin anar a la biblioteca
- Servei a distància per a persones que es trobin en institucions i residències
- Servei de lectura per a usuaris amb dificultats lectores (per exemple, textos curts, cartes, instruccions, articles en format casset o cd) o possibilitat d'escanejar textos per fer-los accessibles a través d'un ordinador amb lector de pantalla
- Trobades programades periòdicament per a persones amb problemes lectors

Com facilitar l'accés a la informació als usuaris amb discapacitat

La biblioteca hauria d'oferir visites guiades per les seves instal·lacions tant a individus com a grups amb necessitats especials. És probable que molts d'aquests usuaris tinguin dificultats a l'hora de llegir les informacions sobre la biblioteca. La informació sobre l'accés, els serveis, els materials i els programes hauria d'estar disponible en tots els formats alternatius que s'especifiquen a continuació (seleccioneu els formats d'àudio que els usuaris amb discapacitat empen habitualment al vostre país):

Per a persones amb discapacitat visual

- Informació en cartells grans
- Informació en suport àudio: casset, cd/dvd o DAISY
- Informació en braille
- Informació a la pàgina web de la biblioteca, que ha de ser accessible

Per a persones amb discapacitat auditiva o sordes

- Informació disponible en vídeos amb subtítols o amb llengua de signes
- Informació disponible amb telèfons de text i/o correu electrònic
- Informació sobre la pàgina web accessible de la biblioteca (la informació en àudio també hauria d'estar disponible per escrit)
- Textos de lectura fàcil per a usuaris que van néixer sords o que s'hi van tornar abans d'adquirir habilitats lingüístiques

Per a persones amb dificultat lectora (persones amb dislèxia o dificultats per llegir)

- Informació escrita en textos fàcils de llegir
- Informació en suport àudio/vídeo: casset, cd/dvd o DAISY
- Informació a la pàgina web de la biblioteca, que ha de ser accessible

Per a persones amb discapacitat física

- Informació en suport àudio/vídeo: casset, cd/dvd o DAISY
- Informació a la pàgina web de la biblioteca, que ha de ser accessible

Per a persones amb discapacitat intel·lectual

- Informació en un format fàcil de llegir
- Informació en suport àudio/vídeo: casset, cd/dvd o DAISY
- Informació a la pàgina web de la biblioteca, que ha de ser accessible

Informació per a usuaris amb discapacitat: formats necessaris

Tipus de discapacitat	Format gran	Casset/DAISY CD/DVD	Braille	Pàgina web	Vídeos amb subtítols o llengua de signes	Telèfon de text	Lectura fàcil
Discapacitat visual	X	X	X	X			
Sordesa i discapacitat auditiva				X	X	X	X
Dificultat lectora	X	X		X			X
Discapacitat física		X		X			
Discapacitat intel·lectual		X					X

Com facilitar la comprensió de la informació

Els materials informatius haurien de ser entenedors per a tots els usuaris. Els punts següents serveixen tant per a la informació impresa com en format web:

- Escriure frases curtes i concises
- Evitar estrangerismes
- Deixar espais en blanc entre paràgrafs i blocs de text
- Incloure il·lustracions que acompanyin el text
- Utilitzar un color fosc per al text i un fons blanc o clar – **mai** un text clar sobre un fons fosc
- Vegeu també la Guia per a materials de lectura fàcil de l'IFLA⁴.

Pàgina web

La pàgina web i el catàleg de la biblioteca haurien de ser totalment accessibles per a les persones amb problemes de lectura, mitjançant el servei d'ampliació de textos i els lectors de pantalla, combinats amb veu sintètica o textos en Braille. Cal utilitzar un disseny lògic i clar que inclogui explicacions escrites per a continguts visuals o sonors. Cal assegurar-se que els continguts es poden interpretar sense tenir en compte els colors.

Podeu trobar més informació sobre pàgines web accessibles a Web Accessibility Initiative (WAI)⁵ i a Watchfire WebXact⁶. També podeu consultar serveis bibliotecaris per a cecs.

- Fer un disseny intuïtiu i fàcil de navegar
- Fer la pàgina web infantil accessible
- Oferir software que permeti canviar la mida, la font i el contrast del text, la llargada de les línies i l'espai interlineal.
- Oferir formats alternatius al .pdf i al .doc, preferiblement text sense format (.txt)

⁴ Disponible en castellà, anglès, àrab i japonès a <http://www.ifla.org/publications/guidelines-for-easy-to-read-materials> (N. del T.)

⁵ <https://www.w3.org/WAI/>

⁶ http://www.w3c.hu/talks/2006/wai_de/mate/watchfire.html. L'adreça electrònica original (<http://webxact.watchfire.com>) no està disponible (N. del T.)

- Separar els continguts del disseny – fer servir fulles d'estil per a la presentació i la disposició
- Incloure capacitat de cerca a la vostra pàgina web
- Evitar marges i taules
- Evitar imatges i textos animats
- Fer servir mesures de text relatives
- Acompanyar els àudios amb textos

Com es pot cooperar amb organitzacions i persones amb discapacitat

La cooperació amb representants d'organitzacions i persones amb discapacitat és important per tal d'arribar a tota la ciutadania i establir unes bases de credibilitat de cara a als serveis i programes de la biblioteca. Aquesta actuació es podria dur a terme amb:

- Una invitació formal per cooperar en diversos projectes
- Una reunió conjunta per fer pluja d'idees.
- Activitats programades a la biblioteca, com per exemple:
 - Campanyes i exposicions per informar el públic sobre les diferents discapacitats
 - Estands amb material informatiu
 - Trobades o conferències sobre qüestions relacionades amb la discapacitat
 - Activitats per a infants i adults amb discapacitat
- Trobades periòdiques amb organitzacions i/o usuaris particulars per debatre iniciatives futures
- Formació per a usuaris amb discapacitat sobre el funcionament de la biblioteca, els ordinadors i altres tipus d'equipament tècnic
- Grups de debat
- Projectes conjunts de desenvolupament
- Contactes de mitjans de comunicació compartits.

Altres recursos⁷

Publicacions de seccions de l'IFLA

IFLA. LIBRARIES SERVING PERSONS WITH PRINT DISABILITIES SECTION. *Publications from LPD*. <<http://www.ifla.org/publications/72>>

IFLA. LIBRARY SERVICES TO PEOPLE WITH SPECIAL NEEDS SECTION. *Publications from LSN*. <<http://www.ifla.org/publications/50>>

Pàgines web en anglès

DAISY CONSORTIUM. Daisy. <<http://www.daisy.org>>

EUROPEAN COMMISSION. Accessibility. *EU policy*. <http://ec.europa.eu/ipg/standards/accessibility/eu_policy/index_en.htm>

RHODE ISLAND. *Accessibility checklist*. <http://www.ri.gov/policies/access_checklist.php>

ROYAL NATIONAL INSTITUTE OF BLIND PEOPLE. *Web accessibility statement*. <<http://www.rnib.org.uk/about-rnib/web-accessibility-statement>>

UNIVERSITY OF WASHINGTON. *The National Center on Accessible Information Technology in Education*. <<http://www.washington.edu/accessit/index.html>>

WORLD WIDE WEB CONSORTIUM. *Web Accessibility Initiative (WAI)*. <<http://www.w3c.org/WAI/>>

WORLD WIDE WEB CONSORTIUM. *Watchfire WebXACT*. <http://www.w3c.hu/talks/2006/wai_de/mate/watchfire.html>

Tots els enllaços han estat consultats per darrera vegada el 10.11.2016.

⁷ Secció actualitzada per l'entitat traductora (N. del T.)

ISBN 978-84-393-9478-5

International Federation of
Library Associations and Institutions

Generalitat
de Catalunya
**Departament
de Cultura**